

มองปัญหาให้เป็นปัญญา

ความเป็นอยู่ดีศรีสร้างเองได้ ไช้จุดเล็กๆ คลายปัญหาใหญ่ๆ

อบต.คลองน้ำไหล จ.กำแพงเพชร

เตาอย่างไร้ควัน

เตาเศรษฐกิจแบบปล่อง

ทีมช่างเทคโนโลยีชุมชน

มองปัญหาให้เป็นปัญญา

ความเป็นอยู่ที่ดีสร้างเองได้ ไขว่คว้าเล็กๆ คลายปัญหาใหญ่ๆ

ชุมชนคลองน้ำไหลเคยเป็นชุมชนที่ค้ำชูคุณภาพชีวิต ด้วยการต้องคิดอยู่ในวังวนของระบบนายทุน ความเป็นอยู่ที่ดีต้องพึ่งพาการซื้อทุกอย่าง ทั้งก๊าซหุงต้ม เคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการเกษตร เลี้ยงสัตว์ รายได้ที่ได้มากลายเป็นต้นทุนมากกว่ากำไร ให้เหลือไว้ใช้สอย เมื่อทุกบ้านคือเกษตรกรที่ประสบปัญหาเหมือนๆ กัน จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหามีการทำประชาคมโดยชาวบ้านกันเอง และมี อบค. กับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุน มีการหยิบยกปัญหามาพูดคุย ชาวบ้านมองเห็นตรงกันว่าน่าจะเอาวัตถุดิบที่มีในชุมชนมาเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สิ่ง que ทุกคนเห็นว่าหาได้ง่ายในชุมชน และถูกทิ้งขว้างมากกว่าจะนำมาใช้ประโยชน์ คือเศษไม้ ทำอย่างไรให้เศษไม้ไร้ค่ามีค่าขึ้นมาได้ จากจุดเริ่มต้นนี้จึงมองเห็นต้นทุนพลังงานที่มีอยู่ในชุมชน

ชุมชนคลองน้ำไหลจึงพุ่งเป้าไปในทิศทางของการพัฒนาศักยภาพพลังงานชุมชน และเริ่มต้น "โครงการ พลังงานทดแทน ลดโลกร้อน" ประกอบกับกระทรวงพลังงานมีนโยบายส่งเสริมพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จึงมีการประสานกับพลังงานจังหวัด ในการเข้ามาพูดคุยหาไปดูงานแล้วเอาประเด็นมาเข้าแผน โดยในช่วงแรกเริ่มจากเตาเศรษฐกิจ เมื่อชุมชนมีวัตถุดิบที่เป็นเศษไม้เป็นทุน โดยเฉพาะเผ่าปกากะญอที่มีเพียงหินสามก้อนในการถักถักไฟ พอทำเตาเศรษฐกิจก็ช่วยประหยัดไฟได้ แล้วจึงพัฒนามาเป็นเตาซูเปอร์อั้งโล่ เตาเผาถ่าน 200 ลิตร เริ่มต้นจากจิตอาสาหลายครัวเรือน ในชุมชนเกิดเป็นครอบครัวตัวอย่าง แล้วจึงขยายไปยังครอบครัวอื่นๆ ทั้งในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อพบว่านอกจากจะประหยัดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิงแล้ว ยังได้ผลพลอยได้ที่ตามมาเป็นผลผลิตที่แปลงเป็นรายได้ได้อีกด้วย นับว่าเป็นประโยชน์แบบรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นน้ำส้มควันไม้ที่ได้จากการเผาถ่าน ซึ่งเป็นน้ำส้มสารพัดประโยชน์ ในการเกษตร ใช้เป็นยาฆ่าแมลงและปุ๋ย ในครัวเรือนให้เป็นยาฆ่าแมลงคลานแทนสารเคมี ในอุตสาหกรรมใช้เป็นส่วนผสมของเครื่องสำอาง เป็นต้น จากเตาประหยัดพลังงานก็ประยุกต์มาใช้เตาอย่างไร้ควัน ซึ่งช่วยประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่ายได้ถึง 70% และลดสารเคมีที่จะเกิดโทษในอาหารรวมถึงมลพิษในอากาศได้อีกด้วย

นอกจากวัตถุประสงค์ที่เป็นเศษไม้แล้ว ผลพลอยได้จากการเลี้ยงสัตว์ยังสามารถนำมูลสัตว์มาทำก๊าซชีวภาพ ปัจจุบันพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ใช้ก๊าซ LPG ในการหุงต้มกันแล้ว แต่หันมาใช้เตาแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์กันมากขึ้น โดยเฉพาะร้านอาหาร ซึ่งไม่จำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์เอง แต่ก็สามารถหารว้คูดุคิบมาผลิตก๊าซชีวภาพได้ง่ายๆ จากในหมู่บ้านช่วยลดต้นทุนเพิ่มผลกำไรได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนที่ใช้ก๊าซชีวภาพนั้น นอกจากจะต้องใช้บางส่วนตัวเองเป็นต้นทุนผู้ใช้อีกแล้วยังมีงบจากหลายหน่วยงาน เช่น งบท้องถิ่น งบพลังงาน และงบจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเข้ามาสนับสนุนอีกด้วย

ความเข้มแข็งบนอุปสรรคบวกกับความมีใจจิตอาสาของคนในชุมชนคือต้นทุนที่แข็งแกร่งของชุมชนคลองน้ำไหล การไม่ทอดทิ้งยอมแพ้อุปสรรคความสะดวสบายในการใช้ก๊าซหุงต้มอย่าง LPG ที่เพียงโทรสั่งก็มาส่งถึงที่ หรือหาซื้อได้อย่างสะดวสบายในตลาด ทำให้ความยุ่งยากแต่ละขั้นตอนในการผลิตค่อยๆ กลายเป็นความภาคภูมิใจเมื่อผลประโยชน์ที่ได้กลับมาเยอะกว่าที่คิด ปัจจุบันชุมชนคลองน้ำไหลลดต้นทุนพลังงานได้ปีถึงละประมาณ 1 ล้านบาท และเมื่อจิตอาสาแต่ละคนมีความสนใจที่ไม่เหมือนกัน จากวิถีอาชีพที่ต่างกัน ก็เป็นความยุ่งยากหนึ่งในระยะเริ่มต้น แต่ก็กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในเวลาต่อมา

ถ่านที่ได้จากเตาเผาถ่าน 200 ลิตร

น้ำส้มควันไม้ที่ได้จากการเผาถ่าน
นำไปใช้ไล่แมลง

จากจุดเริ่มต้นเล็กๆ นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ จากเศษไม้หัวไร่ปลายนานาที่เคยถูกเผาทิ้ง ต้นไม้กลางนาที่ถูกโค่นทิ้งอย่างไร้ค่า เพราะชาวนาไม่ต้องการอะไรในที่นา นอกจากพื้นที่สำหรับปลูกข้าว ถูกนำไปใส่รถอีแต่นกลับมาบ้านทุกครั้งหลังกลับจากที่นา การเข้าป่าหาหินอาทิตย์ละครั้งของชาวปากกระดุมมาเป็นเดือนละครั้ง การทำงานแบบทีมเวิร์กมีการต่อยอด สร้างกระบวนการ มีวิทยากร คือหัวใจหลักที่สร้างความมั่นคงในวิถีชีวิตของชาวคลองน้ำไหล ในวันนี้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้เป็นนักวิชาการที่ร่ำเรียนมาอย่างเคร่งเครียดแต่คือชาวบ้านที่เต็มไปด้วยประสบการณ์จริง พูดยจริง ทำได้จริง